

Наслідком такого стану розвитку інститутів та інструментів фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування є неспроможність на належному рівні реалізовувати власні і делеговані повноваження. Основною причиною відсутності добре розвинених інститутів є централізований спосіб їх створення.

Отже, підводячи підсумки нашого дослідження хочеться зазначити, що лише створивши умови для реформування інститутів фінансового забезпечення місцевого самоврядування ми зможемо забезпечити реальне виконання покладених повноважень на ці органи. Ефективне функціонування системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в цілому може бути забезпечене лише за умови тісної взаємодії між даними інститутами. Тільки в такому випадку ми зможемо реалізувати самоврядування на відповідних територіях безпосередньо чи через відповідно створені ними органи місцевого самоврядування.

Савчук С. В.

Викладач кафедри фінансів

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ЯК ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Реалізація ефективної бюджетної політики на місцевому рівні є невід'ємним атрибутом забезпечення подальшого вдосконалення бюджетного планування. Кінцевим результатом процесу бюджетного планування є сукупність відповідних завдань і бюджетних показників у вигляді рішення про затвердження відповідного бюджету адміністративно-територіальної одиниці. Бюджетні показники повинні враховувати сукупну реакцію гілок як законодавчої, так і виконавчої влади, суспільства, підприємств, окремих громадян, тобто суб'єктів бюджетної сфери, так і зовні її, у тому числі за кордоном. Державні завдання та відповідні рішення, у сфері бюджету мають базуватися на якісній і кількісній оцінках умов і чинників, що впливають, або діють у бюджетній системі і поза

нею. Бюджетну політику органи місцевого самоврядування мають формувати, прогнозуючи на певний період, щонайменше на три роки.

Проблеми, пов'язані із висвітленням бюджетної політики в різних її аспектах знайшли відображення в наукових працях провідних вчених-економістів: О. Васирика, С. Булгакової, В. Дем'янишина, А.Єпіфанова, О. Кириленко, В. Кравченка, М. Кульчицького, І. Луніної, Ю. Пасічника, В. Федосова, С. Юрія та ін.. Однак, незважаючи на це, на сучасному етапі питання щодо дослідження бюджетної політики на місцевому рівні не є достатньо вивченим.

Так, В. І. Кравченко визначає бюджетну політику на місцевому рівні як «систему заходів, що здійснюються центральною владою з метою управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів в регіонах та в інших адміністративно-територіальних одиницях» [2, с. 286]. У системі заходів її реалізації основним є надання центральною владою допомоги тим місцевим органам влади, які не мають для виконання покладених на них функцій достатніх ресурсів.

У своїх працях М. В. Чечетов, Н. Ф. Чечетова, А. Ю. Бережна трактують бюджетну політику на місцевому рівні як «офіційно визначені органами місцевого самоврядування цілі та напрямки розвитку бюджетних відносин і методи їх реалізації на місцевому рівні» [4,с.46]. Автори вважають, що місцеву бюджетну політику можна поділити на регіональну та політику конкретних органів місцевого самоврядування, де процес формування бюджетної політики передуює процесу складання місцевих бюджетів та узгоджується з планами економічного й соціального розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Основним документом, що визначає бюджетну політику на місцевому рівні, є програма економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Формуванню бюджетної політики на наступний бюджетний період передуює аналіз управлінської діяльності в сфері мобілізації та використання фінансових ресурсів за попередній період.

Розглядаючи бюджетну політику на місцевому рівні як складову загальнодержавної політики, Ю. В. Пасічник вказує чинники її

впливу загальнодержавного та місцевого напряму. Зокрема, в складі останнього виділяє наступні: стратегію місцевого розвитку, проголошений курс економічних і соціальних реформ правлячих партій регіону, а також реальні можливості місцевих бюджетних ресурсів [3, с. 399]. Крім цього, при плануванні місцевого економічного розвитку, бюджетна політика має включати аналіз ситуації, планування розвитку та контроль.

На всіх етапах економічного розвитку стратегічною метою бюджетної політики можна визначити забезпечення фінансової і соціальної стабільності в державі. Тому, на нашу думку, ефективна бюджетна політика на місцевому рівні є дієвим засобом управління коштами адміністративно-територіальних формувань і повинна базуватися на таких основних принципах, які є основоположними вимогами бюджетного планування:

- об'єктивність, що означає віддзеркалення в бюджетній політиці об'єктивних процесів, які відбуваються в економіці, фінансах та суспільстві. Об'єктивна політика – це неупереджена політика, коли бажане не видається за дійсне;

- спадкоємність, яка передбачає формування місцевої бюджетної політики на майбутній бюджетний рік з урахуванням задач і досягнень попереднього періоду. Дотримання принципу спадкоємності дозволяє забезпечити ефективність управління бюджетною системою;

- обов'язковість, згідно якої політика будь-яка, у тому числі і бюджетна, може вважатися дієвою, якщо така політика обов'язкова для виконання, інакше вона перетворюється на пусте політичне гасло, вироджується в політичну дискусію;

- гласність місцевої бюджетної політики, яка означає її відвертість, прозорість і підконтрольність бюджетних відносин на всіх стадіях бюджетного процесу. Населення, громадськість, як платники податків, повинні бути чітко інформовані про бюджетну політику держави і мати повне уявлення, в якому напрямі витрачаються сплачувані ними податки.

Узагальнюючи, можна сказати, що метою бюджетної політики на місцевому рівні є визначення курсу, завдань і змісту діяльності органів місцевого самоврядування у сфері планування й викорис-

тання бюджетних ресурсів. Ефективна бюджетна політика органів місцевого самоврядування повинна бути завжди спрямована на економічне зростання окремої території.

Основними завданнями бюджетної політики на місцевому рівні необхідно визначити наступні:

- створення сприятливих фінансових умов для пріоритетного соціально-економічного розвитку території, які б забезпечували підвищення життєвого рівня населення;

- підтримка та стимулювання діяльності підприємницьких структур різних форм власності з метою запобігання їхній збитковості та збільшення обсягів власних фінансових ресурсів, що сприятиме зростанню доходів місцевих бюджетів, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів;

- вдосконалення форм та методів мобілізації і використання фінансових ресурсів території, з врахуванням її соціально-економічного розвитку.

Ефективність бюджетної політики на місцевому рівні можна оцінити за допомогою системи показників, які визначають стан місцевої економічної та соціальної сфери. Використовуючи на практиці такі показники в контексті розвитку їх системи, порівнюється реальне виконання із запланованим. Система показників дає можливість «оцінити фактичний стан управління фінансами на місцевому рівні. Завдання такої оцінки полягають у забезпеченні фінансових органів вищого рівня показниками, які дозволяють порівняти фінансовий стан суб'єктів, розташованих на території адміністративної одиниці, тобто здійснити порівняльний аналіз між окремими бюджетами» [4, с. 468].

Тому, вважаємо, що в процесі формування бюджетної політики доцільно здійснювати планування фінансових ресурсів адміністративно-територіальних одиниць виходячи із таких стратегічних чинників:

- рівень розвитку економіки та соціальної сфери на основі аналізу соціально-економічного стану адміністративно-територіальної одиниці;

- планування та прогнозування дохідної бази та підвищення ефективності витрачання коштів місцевих бюджетів на основі аналізу їх виконання;
- моніторинг виконання соціальних програм, які фінансуються за рахунок бюджету;
- наявність законодавчої та нормативної бази, що регулює процеси планування та виконання бюджету;
- наявність власних надходжень до місцевих бюджетів у межах діючих повноважень;
- рівень розвитку та підвищення ефективності комунальних підприємств;
- визначення пріоритетності напрямків витрачання бюджетних коштів в умовах обмеженого фінансування.

Література:

1. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : монограф. / В.Г. Дем'янишин . – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 496 с.
2. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монограф. / Ю.В. Пасічник. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 642 с.
4. Чечетов М. В. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. : в 2 ч. / М.В. Чечетов, Н.Ф. Чечетова, А.Ю. Бережна. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004. – Ч. 1. – 2004. – 560 с.

Сидор І. П.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

Паливно-енергетичний комплекс – одна з найважливіших складових економіки України, ключовий фактор забезпечення життєдіяльності держави, зокрема її енергетичної безпеки. Водночас, забезпечення енергетичної безпеки України багато в чому залежить від ефективного управління та державного регулювання паливно-енергетичним комплексом (ПЕК).